

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 24 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Alės Bukavienės (pranešėja) ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovės akcinės bendrovės „Lietuvos draudimas“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 11 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės bendrovės „Lietuvos draudimas“ ieškinius atsakovėms akcinei bendrovei „Eurovia Lietuva“, „Eurovia CS, a.s.“, veikiančiai per „Eurovia CS, a.s.“ filialą Lietuvoje, „AAS BTA Baltic Insurance Company“, veikiančiai per „BTA Baltic Insurance Company“ filialą Lietuvoje, ir UAB „Vilniaus keliai“ dėl išmokėtos draudimo išmokos išieškojimo, tretieji asmenys uždaroji akcinė bendrovė „Skinest Baltija“, akcinė bendrovė „Lietuvos geležinkeliai“, bendrovė „If P&C Insurance AS“, veikianči per „If P&C Insurance AS“ filialą, E. K.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių sutartinę ir deliktinę civilinę atsakomybę, generalinio rangovo ir subrangovo rizikos ir atsakomybės paskirstymo taisykles, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė solidariai išieškoti iš atsakovių 428 044,85 Eur išmokėtą draudimo išmoką, 6 proc. procesinių palūkanų.
3. Ieškovė nurodė, kad išmokėjo trečiajam asmeniui AB „Lietuvos geležinkeliai“ 428 044,85 Eur draudimo išmoką dėl 2014 m. spalio 27 d. įvykusio įvykio, kai, atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ subrangos sutarties pagrindu vykdant darbus (įrengiant triukšmą mažinančias užvaras greta geležinkelio bėgių, vedančių į Kazlų Rūdos geležinkelio stotį), pervažoje susidūrė AB „Lietuvos geležinkeliai“ priklausantis lokomotyvas bei atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ priklausantis ekskavatorius. Eismo geležinkelio ruožo Kazlų Rūda–Kaunas rekonstrukcijos rangos darbams atlikti AB „Lietuvos geležinkeliai“ buvo sudariusi rangos sutartį su atsakovėmis AB „Eurovia Lietuva“ ir „Eurovia CS, a. s.“ (toliau – ir generalinės rangovės), jos pasitelkė subrangovę trečiąjį asmenį UAB „Skinest Baltija“, o ji – dar vieną subrangovę – atsakovę UAB „Vilniaus keliai“. Įvykį sukėlė atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojų veiksmai. Ieškovės teigimu, žala kilo dėl nesaugiai atsakovės UAB „Vilniaus keliai“, kuri veikė kaip atsakovių – generalinių rangovių subrangovė, atliekamų darbų, todėl šiuo konkrečiu atveju dėl kilusios žalos yra atsakingos visos trys nurodytos atsakovės. Atsakovėms generalinėms rangovėms dėl įvykio, kurio metu buvo apgadintas lokomotyvas, padarytos žalos kyla sutartinė civilinė atsakomybė, nes jos pagal rangos sutartį turėjo pareigą užtikrinti, jog vykdant statybos darbus būtų laikomasi įstatymų ir normatyvinių statybos dokumentų nustatytų darbų saugumo reikalavimų, kartu su atsakove UAB „Vilniaus keliai“ jos už padarytą žalą atsako solidariai pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.257 straipsnį ir 6.650 straipsnio 3 dalį. Be to, šiuo atveju solidariai civilinė atsakomybė kyla ir atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“, kuri yra apdraudusi atsakovių generalinių rangovių civilinę atsakomybę.
4. Ieškovė, išmokėjusi AB „Lietuvos geležinkeliai“ draudimo išmokas, remiantis [CK](#) 6.1015 straipsniu, įgiję subrogacijos teisę reikalauti žalos atlyginimo iš už žalą atsakingų atsakovių ir ši teisė yra įgyvendinama laikantis tų pačių taisyklių, kurios reglamentuoja AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir atsakovių teisinius santykius.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. lapkričio 11 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: išieškojo iš atsakovės 309 717,20 Eur išmokėtą draudimo išmoką, 6 proc. procesinių palūkanų; kitą ieškinio dalį atmetė.
6. Teismas nustatė, kad:
 - 6.1. 2013 m. birželio 21 d. AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir atsakovės generalinės rangovės sudarė rangos sutartį dėl rangos darbų atlikimo, rekonstruojant geležinkelio ruožą Marijampolė–Kazlų Rūda–Kaunas;
 - 6.2. atsakovės generalinės rangovės sudarė rangos sutartį su subrangove UAB „Skinest Baltija“, o ši – su atsakove UAB „Vilniaus keliai“ dėl sieninių nuo triukšmo įrengimo remontuojamame ruože;
 - 6.3. 2014 m. spalio 27 d. atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojai vykdė triukšmą mažinančios užvaros įrengimo darbus Kazlų Rūdos geležinkelio stotyje, čia 11 val. 24 min. AB „Lietuvos geležinkeliai“ keleivinis traukinys susidūrė su atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ priklausančiu ekskavatoriumi;
 - 6.4. eismo įvykio metu eismo pertrauka nebuvo numatyta, rangovai apie planuojamus atlikti ar vykdomus darbus nieko neinformavo ir ant geležinkelio kelio darbus pradėjo savavališkai be stoties budėtojo leidimo, be įrašo E-11 žurnale bei neapsitvėrę darbo vietos signaliniais ir stabdomaisiais ženklais;
 - 6.5. įsiteisėjusiu Marijampolės rajono apylinkės teismo 2016 m. lapkričio 28 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje Nr. I-24-416/2016 atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbų vadovas E. K. buvo pripažintas kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso

176 straipsnio 1 dalies nuostatas (darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimas); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 12 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 2-364-222-2017 E. K. kasacinis skundas buvo atmestas, konstatavus, kad jis, atvykęs į darbo vietą, neinformavo savo darbuotojų apie tai, kad nuo 11 iki 11.40 val. nėra eismo pertraukos ir šiuo metu vykdyti darbų negalima, nepasirūpino darbų nutraukimu, juos organizavo sukeldamas realų pavojų saugumui, kitų žmonių sveikatai, kadangi išvykdamas iš darbų vietos pasakė tęsti darbą (taip pat ir su ekskavatoriumi ant bėgių), neinformavo darbuotojų apie eismo atnaujinimą 11–11.40 val. laikotarpiu, taip akivaizdžiai pažeidė darbų saugos reikalavimus;

- 6.6. apgadintas keleivinis traukinys buvo apdraustas ieškovės AB „Lietuvos draudimas“;
- 6.7. atsakovė „AAS BTA Baltic Insurance Company“ buvo apdraudusi atsakovės „Eurovia CS a. s.“ civilinę atsakomybę už žalą, padarytą tretiesiems asmenims dėl draudimo sutarties galiojimo metu netinkamai atliktų statinio statybos darbų rekonstruojant geležinkelio ruožą Marijampolė–Kazlų Rūda–Kaunas;
- 6.8. Bendrovių ir institucijų teisininkų asociacija (BITA) pateikė teisinę išvadą, kurioje nurodyta, kad eismo įvykio tyrimo medžiagoje pagrindiniu veiksniu, lėmusiu eismo įvykiu, yra įvardijami šie veiksmas: eismas nebuvo nutrauktas, kadangi darbų vadovas E. K. neinformavo (telefonu, raštu ar kitais būdais) kelio meistro V. Ž. ir Kazlų Rūdos geležinkelio stoties budėtojos D. M., jog ketina pasinaudoti numatyta eismo pertrauka; darbai buvo organizuojami ir vykdomi nesant eismo pertraukos ir neturint Kazlų Rūdos geležinkelio stoties budėtojos sutikimo bei kelio meistro išankstinio įrašo Stoties kelių, iešmų, automatikos, ryšių ir kontaktinio tinklo įrenginių apžiūros žurnale, galima daryti pagrįstą išvadą, jog eismo įvykis tiesiogiai priežastiniu ryšiu yra susijęs su šių veiksmų, priskirtinų kelio meistrai, o ne rangovo darbų vadovui, neatlikimu;
- 6.9. dr. E. Ivanauskienė pateikė išvadą dėl deliktinės ir sutartinės atsakomybės atribojimo atsakovių UAB „Eurovia Lietuva“ ir „Eurovia CS a. s.“ atžvilgiu, kurioje konstatavo, jog subrangovės atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojų veiksmai, sukėlę žalą, kvalifikuotini kaip deliktas, kadangi: 1) pažeistas tikrumo interesas; 2) žala patirta ne sutartiniuose teisiniuose santykiuose; 3) žalą patyrė asmenys, nesusiję su rangos sutartimi; 4) žala padaryta ne sutarties objektui; 5) generalinis rangovas sutarties sudarymo metu negalėjo numatyti konkrečios kilusios žalos kaip įprastų rangos sutarties pažeidimo pasekmių; 6) žala patirta dėl nusikaltimo.
- 6.10. ekspertas dr. Robertas Stadalius konstatavo, kad priežastys, kurios sukėlė eismo įvykį, yra šios: paraškos dėl eismo pertraukos suteikimo neperdavimas (telefonu, raštu ar kitais būdais); darbų organizavimas negavus traukinių eismo tvarkdario įsakymo (raštu, telefonograma ar telegrama) dėl traukinių eismo nutraukimo; signalininkų nepaskyrimas ir darbų vietos nepaženklimas signaliniais ženklais; rangovo darbuotojų, kurių darbas susijęs su geležinkelių transporto eismu, kvalifikacijos stoka – atsakinga UAB „Vilniaus keliai“;
- 6.11. ekspertas dr. Valentinas Mitunevičius konstatavo, jog ant bėgių dirbantis ekskavatorius prieš eismo įvykį turėjo būti matomas lokomotyvo mašinistui iš ne mažesnio kaip 731 m atstumo, atsižvelgiant į traukinio greitį (85 km/h), sustabdymo kelią, reakcijos laiką, oro sąlygas, matomumą ir kitas buvusias sąlygas, mašinistas, laiku pastebėjęs grėsmę eismo saugumui, sureagavęs bei efektyviai stabdęs traukinį, turėjo techninę galimybę jį sustabdyti iki susidūrimo su ekskavatoriumi vietos ir taip išvengti eismo įvykio;
- 6.12. ekspertas M. Kondratas konstatavo, kad lokomotyvui padaryta žala, atsižvelgiant į jo anžijų, dalių nusidėvėjimą ir vidutinės rinkos kainas apgadinimo dieną, yra 309 717,20 Eur.
7. Teismas padarė išvadą, kad ieškiny yra pagrįstas tik iš dalies, nes iš bylos medžiagos turinio matyti, jog žala šiuo atveju kilo ne iš sutartinių santykių, o iš delikto – trečiajam asmeniui AB „Lietuvos geležinkeliai“ atsiradusi žala nėra susijusi su rangos sutarties netinkamu vykdymu, o kilo tik todėl, kad atsakovė UAB „Vilniaus keliai“ pažeidė imperatyviasias teisės aktų nuostatas, taip pat bendrojo pobūdžio pareigą elgtis atidžiai bei rūpestingai. Atsižvelgiant į tai, [CK 6.256, 6.257](#) straipsniai bei [6.650](#) straipsnio 3 dalis, kuriomis vadovaujasi ieškovė, šiam ginčui negali būti taikomos. Atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojų veiksmai, sukėlę žalą, kvalifikuotini kaip deliktas, nes buvo pažeistas tikrumo interesas, žala patirta ne sutartiniuose teisiniuose santykiuose, žalą patyrė asmenys, nesusiję su rangos sutartimi, žala padaryta ne sutarties objektui, atsakovės generalinės rangovės sutarties sudarymo metu negalėjo numatyti konkrečios kilusios žalos, t. y. kaip įprastų rangos sutarties pažeidimo pasekmių, bei žala patirta dėl nusikaltimo.
8. Atsakovių generalinių rangovių veiksmuose nėra nė vienos iš sąlygų civilinei atsakomybei atsirasti ([CK 6.246–6.249](#) straipsniai), t. y. šių atsakovių darbuotojai įvykio metu nevykdė statybos darbų minimame statybos objekte, nevaldė transporto priemonės, kurią naudojant buvo sukurta žala, todėl negalėjo atlikti veiksmų, kurie sukėlė įvykį ir lėmė žalos atsiradimą tretiesiems asmenims. Šiuo atveju yra negalima sutartinę šių atsakovių (generalinio rangovo) civilinę atsakomybę dėl atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ (subrangovės) darbuotojų nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo, [CK 6.650](#) straipsnio 3 daliai taikyti subrangovo pažeidimas turi būti kvalifikuojamas kaip sutarties pažeidimas (t. y. netinkamu sutarties vykdymas ar jos nevykdymas), nes netiesioginė sutartinė atsakomybė taikytina ne už deliktą, bet už sutarties pažeidimą.
9. Be to, šiuo atveju negalima ir solidarioji generalinių rangovių ir subrangovės civilinė atsakomybė, nes nėra solidariosios atsakomybės taikymo sąlygų: 1) subrangovės ir generalinių rangovių nesieja bendri veiksmai pasekmių atžvilgiu; 2) jų nesieja bendri veiksmai neteisėtų veiksmų atžvilgiu; 3) jų nesieja bendra kaltė; 4) jų nesieja bendri neteisėti veiksmai ir generalinės rangovės neatliko veiksmų, sukėlusius žalą; 5) pareiga atlyginti žalą neatsirado skirtingu pagrindu bei 6) generalinės rangovės nėra atsakingos už subrangovės deliktą.
10. [CK 6.650](#) straipsnio 2 dalyje nustatyta netiesioginės generalinio rangovo civilinės atsakomybės už subrangovo padarytus nuostolius taikymo sąlyga – subrangovai turi būti pasitelkti, pažeidžiant įstatyme ar statutyje nustatytas taisykles, tačiau šiuo atveju nėra ginčo, kad subrangos sutartis su subrangovėmis UAB „Skinest Baltija“ ir UAB „Vilniaus keliai“ buvo sudarytos nepažeidžiant įstatyme ar statutyje nustatytų taisyklių, todėl ieškiny atsakovėms generalinėms rangovėms atmestinas.
11. Nesant atsakovių generalinių rangovių sutartinės civilinės atsakomybės, atmestinas ir ieškinio reikalavimas jų civilinės atsakomybės draudikei atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“.
12. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. gruodžio 12 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 2K-364-222/2017 nustatė šiai bylai reikšmingą prejudicinį faktą, kad už įvykį ir jo metu sukeltą žalą yra atsakingas atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ tuometinis darbuotojas E. K. Teismas nusprendė, kad byloje yra visos sąlygos taikyti atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ civilinę deliktinę atsakomybę [CK 6.264](#) straipsnio pagrindu – samdančio darbuotojus asmens atsakomybę už žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų kaltės.
13. Teismas padarė išvadą, kad šiuo atveju nėra teisinio pagrindo taikyti mišrios kaltės principo, nes už įvykį buvo atsakingas tik E. K. ir tik jo veiksmai (neveikimas) buvo susiję tiesioginiu priežastiniu ryšiu su žalos atsiradimu, ir negalima daryti pagrįstos išvados, kad šiuo atveju kitų asmenų nerūpestingas elgesys tiesiogiai ar netiesiogiai turėjo įtakos žalai atsirasti, nes tik E. K. buvo atsakingas už darbų saugą ir jų eigą ypač pavojingame darbų ruože (t. y. geležinkelio) ir toks jo neatidumas bei nerūpestingumas negali būti pateisinamas jokiais priemonėmis ar paaiškinimais, tai yra konstatuota ir įsiteisėjusiu nuosprendžiu.
14. Teismas, vadovaudamasis byloje pateiktos teismo ekspertizės aktu, nusprendė, kad prašomas priteisti 428 044,85 Eur remonto išlaidų atlyginimas yra neprotingai didelis, ir sumažino jį iki 309 717,20 Eur.
15. Teismas taip pat paskirstė bylinėjimosi išlaidas, be kita ko, iš ieškovės atsakovei „Eurovia CS a. s.“ priteisė 2980 Eur išlaidų už ekspertės E. Ivanauskienės bei BITA išvadas atlyginimo; atsakovei AB „Eurovia Lietuva“ – 8340 Eur teismo ekspertizės išlaidų atlyginimo; trečiajam asmeniui UAB „Skinest Baltija“ – 1480 Eur išlaidų už BITA išvadas atlyginimo.
16. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovės AB „Lietuvos draudimas“ ir atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ apeliacinius

skundus, 2020 m. birželio 11 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą pakeitė – sumažino priteisto žalos atlyginimo dydį iki 247 773,76 Eur.

17. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad kilusi žala nėra susijusi su netinkamu rangos sutarties vykdymu. Tai, kad žala sukėlusi avarija įvyko rangos sutartini sulygtų darbų atlikimo metu, savaime nereiškia, kad atsakomybė užsakovei gali būti tik sutartinė. Byloje nėra duomenų, kad žala padaryta rangos sutarties objektui ar kad ji atsirado dėl šio objekto defektų, taip pat nėra duomenų, jog rangos sutartis nebuvo įvykdyta – sulygti darbai neatlikti ar atlikti su defektais.
18. Dėl įvykio žala buvo padaryta ir kitų asmenų turtui – gyvenamajam namui, geležinkelio bėgiams, atsakovės „Eurovia CS a. s.“ metaliniams statramsčiams ir kt., taigi kolegija sutiko su atsakovių argumentais, jog dėl minėto įvykio galėjo nukentėti ir nukentėjo bet kuris trečiasis asmuo (t. y. ne rangos teisinių santykių dalyvis) ar jo turtas, todėl aplinkybė, kad dėl įvykio nukentėjo ir AB „Lietuvos geležinkeliai“, kuri kartu yra užsakovė pagal rangos sutartį, yra atsitiktinė ir savaime nesudaro pagrindo taikyti sutartinę civilinę atsakomybę. Teisėjų kolegijos vertinimu, šios konkrečios civilinės bylos atveju trečiasis asmuo AB „Lietuvos geležinkeliai“ laikytinas vienu iš nukentėjusių trečiųjų asmenų, patyrusių žalą dėl atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ delikto – nesilaikant teisės aktų nustatytų darbų saugos reikalavimų sukeltą traukinio ir ekskavatoriaus susidūrimo. Taigi, kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad prašoma atlyginti žala viršija ginčo rangos sutarties ribas ir atsakovės generalinės rangovės rangos sutarties sudarymo metu protingai negalėjo numatyti tokio pobūdžio žalos kaip įprastų rangos sutarties prievolių neįvykdymo pasekmių ([CK](#) 6.258 straipsnio 4 dalis).
19. Nagrinėjamu atveju AB „Lietuvos geležinkeliai“ teisėtas lūkestis pagal rangos sutartį buvo geležinkelio ruožo rekonstrukcija. Dėl įvykio sukeltos žalos AB „Lietuvos geležinkeliai“ priklausančiam turtui, kuris nėra sutarties objektas, jos padėtis pablogėjo, t. y. buvo pažeistas tikrumo interesas. Ieškinių pareikštais reikalavimais siekiama ne kad nukentėjęs asmuo (AB „Lietuvos geležinkeliai“) atsidurtų tokioje padėtyje, kurioje būtų tinkamo sutarties įvykdymo atveju, o siekiama grąžinti į tą padėtį, kurioje AB „Lietuvos geležinkeliai“ būtų, jei nebūtų buvę delikto ir juo sukeltos žalos.
20. Teisėjų kolegija padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai taikė ginčiui aktualias teisės normas ir kvalifikavo žalą sukėlusius atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojų veiksmus kaip deliktą, taip pat pagrįstai nusprendė, jog nėra pagrindo taikyti rangos teisinius santykius ir generalinio rangovo atsakomybę už subrangovo prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą reglamentuojančias normas.
21. Nagrinėjamu atveju nėra pagrindo daryti išvadą, kad atsakovių generalinių rangovių veiksmai (neveikimas) tiesioginiu priežastiniu ryšiu susiję su kilusiais padariniais. Priešingai, bylos duomenimis, šių atsakovių darbuotojai įvykio metu nevykdė statybos darbų objekte, nevaldė transporto priemonės, kurią naudojant buvo sukurta žala.
22. Teisėjų kolegija, įvertinusi byloje esančių įrodymų visumą, nusprendė, kad žalos atsiradimui iš dalies turėjo įtakos ir pačios nukentėjusios AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojų veiksmai. 2014 m. spalio 23 d. 16 val. 44 min. iš Vilniaus į Kazlų Rūdos geležinkelio stotį buvo išsiųsta rangovo telegrama, kurioje buvo prašoma Kazlų Rūdos geležinkelio stotyje skirti eismo pertrauką 2014 m. spalio 27 ir 30 d. nuo 7 val. 00 min. iki 11 val. 00 min. (imtinai) bei nuo 11 val. 40 min. iki 18 val. 00 min. ir 2014 m. spalio 28 d. nuo 7 val. 00 min. iki 18 val. 00 min. (imtinai); pranešama, kad už traukinių eismo nutraukimą ir atnaujinimą yra atsakingas V. Ž., už tai, kad darbai būtų atliekami laiku ir kokybiškai, taip pat už eismo saugą, darbų saugą, eismo saugumą darbo vietoje yra atsakingas E. K., už traukinių eismo saugumą yra atsakinga Kazlų Rūdos geležinkelio stotis. Šis įrodymas sudarė pagrindą spresti, kad eismo pertrauka įvykio dieną faktiškai buvo nustatyta, už eismo nutraukimą ir atnaujinimą atsakingas trečiojo asmens AB „Lietuvos geležinkeliai“ kelio meistras V. Ž. Geležinkelio ruožo meistro funkcija nagrinėjamu atveju turėjo labai didelę reikšmę darbų saugumo užtikrinimui ir šio asmens atliekami veiksmai buvo ypač svarbūs visam geležinkelio eismui bei saugumui darbų atlikimo vietoje. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, geležinkelio ruožo meistras, žinodamas, kad planuojama vykdyti darbus įvykio dieną, apie tai buvo informuotas prieš kelias dienas darbų vadovo, esant susiklosčiusiai praktikai kiekvieną dieną, kai atliekami darbai, tiesiogiai kontaktuoti su darbų vadovu, turėdamas jo telefono numerį, kaip pakankamai atidus, rūpestingas ir apdairus asmuo turėjo ir galėjo imtis papildomų priemonių įsitikinti, ar eismo pertrauka bus naudojama. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiam asmeniui einant tokio pobūdžio atsakingas pareigas ir dirbant didesnio pavojaus šaltinio vietoje, ėmusi papildomų atsargumo priemonių ir telegramoje nurodytu telefono numeriu papildomai pasiteiravus darbų vadovo E. K., ar darbai bus vykdomi, kilusių padarinių buvo galima išvengti. Tačiau nagrinėjamu atveju, geležinkelio ruožo meistrui nesiimant papildomų priemonių situacijai įvertinti, nusprendus, kad eismo pertrauka atsakovė UAB „Vilniaus keliai“ nesisinaudos, ir nepadarius išankstinio įrašo Stoties kelių, iešmų, automatikos, ryšių ir kontaktinio tinklo įrenginių apžiūros žurnale, tokie veiksmai turėjo įtakos tolimesniam įvykių procesui bei kitų AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojų (budėtojos, mašinistų) veiksams (neveikimui). Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nusprendė, kad yra teisinis pagrindas konstatuoti ne tik atsakovės UAB „Vilniaus keliai, bet ir nukentėjusios AB „Lietuvos geležinkeliai“ mišrią kaltę dėl kilusios žalos ir proporcingai sumažinti priteistinos žalos dydį – nustatė 20 proc. AB „Lietuvos geležinkeliai“ bei 80 proc. atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ kaltės proporciją ([CK](#) 6.248 straipsnio 4 dalis), priteistą žalos atlyginimą sumažino iki 247 773,76 Eur.
23. Apeliacinės instancijos teismas paskirstė bylinėjimosi išlaidas, be kita ko, trečiajam asmeniui UAB „Skinest Baltija“ ir atsakovei „Eurovia CS a. s.“ visų apeliacinės instancijos teisme turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą priteisė iš ieškovės.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

24. Ieškovė kasaciniu skundu prašo pakeisti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 11 d. nutartį ir priimti naują nutartį – pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 11 d. sprendimą dalį, kuria ieškinyms atsakovėms AB „Eurovia Lietuva“, „Eurovia CS, a.s.“ ir „AAS BTA Baltic Insurance Company“ buvo atmestas, ir priteisti ieškovei solidariai iš nurodytų atsakovių ir atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ 309 717,20 Eur išmokėtos draudimo išmokos, procesines palūkanas, bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 24.1. Apeliacinės instancijos teismas nepripažino, kad pareiga užtikrinti darbų saugą sudaro statybų rangos sutarties objektą, ir nusprendė, kad darbų saugos pažeidimas sukelia atsakovėms generalinėms rangovėms tik deliktinę, o ne sutartinę civilinę atsakomybę. Dėl to teismas klaidingai netaikė [CK](#) 6.692, 6.256 straipsnių šalių santykiams ir klaidingai atmetė ieškinį šioms atsakovėms, taip pat atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“. Teismai nepagrįstai nusprendė, kad sutartinė atsakomybė rangovui gali kilti pažeidus tik pagrindines pareigas pagal rangos sutartį – tinkamai atlikti rangos darbus, pvz., statybos darbus statomo objekto atžvilgiu, ir užtikrinti šio objekto kokybę bei jo negadinti. Vykdam sutartinius įsipareigojimus pagal statybų rangos sutartį, šalis atsiranda ne tik pagrindinės pareigos dėl statybų objekto tinkamo sukūrimo, bet ir paskirstomi sutartiniai įsipareigojimai, susiję su rizikos, kurią kelia statybų rangos darbų pobūdis, paskirstymu. Sutartinių įsipareigojimų dalimi tampa ir visi papildomi šalių įsipareigojimai, įskaitant tuos, kurie susiję su įstatymuose nustatytų pareigų vykdymu. Bendrosios sutarčių teisės ir sutartinės atsakomybės taisyklės reikalauja, kad sutartį vykdanči šalis jos vykdymo metu laikytųsi ne tik sutarties, bet ir visų įstatymais nustatytų imperatyviųjų viešosios teisės reikalavimų.
 - 24.2. Atsakovės generalinės rangovės kaip statybų rangovės privalėjo užtikrinti atliekamų darbų saugą.

Statybų rangos sutartis yra specialios rūšies rangos sutartis, kurios vykdymas susijęs, be kita ko, su įvairių viešosios teisės nustatytų techninių ir procedūrinių reikalavimų laikymusi. Statybų rangovas ne tik privalo atlikti sutartyje nurodytus statybos darbus, bet atlikti juos taip, kad būtų laikomasi visų viešosios teisės reikalavimų ir apribojimų, kurių nesilaikymas gali lemti statybų objekto netinkamumą naudotis ar net sugriuvimą.

Kadangi pagal [CK](#) 6.644 straipsnio 1 dalį bei 6.645 straipsnio 3 dalį rangovas visus veiksmus rangos sutarčiai įvykdyti atlieka savo rizika, todėl būtent jam [CK](#) 6.692 straipsnio priskiriama pareiga rūpintis ir darbų saugos užtikrinimu. Žalą sukėlę neteisėti veiksmai kvalifikuotini būtent kaip darbų saugos pažeidimas. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad žalą, dėl kurios atlyginimo yra pareikštas ieškiny, sukėlė ne geležinkelių eismo taisyklių pažeidimas, o būtent darbų saugos reikalavimų nesilaikymas. Konstatavęs tokias aplinkybes, teismas privalėjo taikyti [CK](#) 6.692 straipsnį, tačiau klaidingai jo netaikė. Tai, kad žala buvo padaryta būtent dėl darbų saugos reikalavimų pažeidimo, yra nustatyta ir prejudicinę reikšmę šioje byloje turinčiu nuosprendžiu.

24.3. Dėl darbų saugos pažeidimo padarytos žalos atlyginimą ją patyrę asmenys turi teisę reikalauti priteisti, be kita ko, iš statybų rangos užsakovo, o šią žalą užsakovui turėtų atlyginti rangovas pagal sutartinės atsakomybės taisykles, nes būtų atsakingas už ją užsakovui pagal [CK](#) 6.692, 6.265 straipsnius. Tai, kad užsakovas šiuo atveju yra ir žalą dėl statybų rangovo [CK](#) 6.692 straipsnio pažeidimo patyręs asmuo, nėra atsitiktinė aplinkybė, nes būtent tarp šalių susiklostę sutartiniai statybų rangos santykiai lemia, kad tokia žala atlygtina pagal sutartinės, o ne deliktinės atsakomybės taisykles. Užsakovas nėra atsitiktinis pašalinis asmuo, o toks asmuo, kuriam statybų rangovas turi pareigą užtikrinti, kad statybų rangos sutarties vykdymo metu nebus pažeisti darbų saugos reikalavimai ir kad dėl to nebus padaryta žalos nei užsakovui, nei tretiesiems asmenims.

24.4. Pažeidus sutartinę pareigą užtikrinti atliekamų darbų saugumą, pažeidžiamas privatus užsakovo interesas, kurį saugo sutarčių teisė. Užsakovas pagal [CK](#) 6.692 straipsnį tikisi atsidurti tokioje padėtyje, kurioje jis būtų, jei būtų tinkamai įvykdyta sutartis, tokiu būdu saugant užsakovo lūkesčio interesą. Todėl teismas klaidingai nusprendė, kad nagrinėjamos bylos atveju buvo pažeistas tik užsakovo tikrumo interesas. Nagrinėjamos bylos atveju užsakovo lūkestis yra ne tiesiog išlikti tokioje padėtyje, kokioje yra (kad padėtis nepablogėtų), bet užsakovas tikisi, kad dėl rangovo veiksmų vykdančių sutartį statybos darbai bus užbaigti laikantis visų nustatytų reikalavimų, kad užsakovas nepatirs žalos, kurią gali sukelti netinkamas rangovo pareigų vykdymas, o jei tokia žala užsakovui bus padaryta – kad ji bus atlyginta pagal sutartinės atsakomybės taisykles.

24.5. Atsakovės generalinės rangovės atsako užsakovei už subrangovų veiksmus pagal [CK](#) 6.650 straipsnio 3 dalį. Subrangovų atsakomybė nustatyta [CK](#) 6.650 straipsnio 3 dalyje, 6.38 straipsnio 4 dalyje, 6.257 straipsnyje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra suformavęs praktiką taikant ir aiškinant [CK](#) 6.650 straipsnio 3 dalį, kad statybų rangos sutarčių atvejais subrangovai, kuriuos generalinis rangovas pasitelkia statybos darbams vykdyti, turi tokias pačias pareigas, kaip ir generalinis rangovas. Atsakovių generalinių rangovių darbuotojai darbų saugos reikalavimų vykdymu rūpinosi bendrai atlikdami veiksmus kartu su atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojais. [CK](#) 6.650 straipsnio 2 dalis nenustato išimties iš bendros taisyklės, kad už visus pagal rangos sutartį privalomus atlikti subrangovų veiksmus atsako generalinis rangovas. Teismo išvados, kad generalinis rangovas yra atsakingas už subrangovų veiksmus tik tada, kai subrangovai pasitelkti pažeidžiant įstatyme ar sutartyje nustatytas taisykles, yra visiškai nepagrįstos ir pažeidžia [CK](#) 6.650 straipsnio 2, 3 dalių nuostatas.

24.6. Atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“ kyla pareiga atlyginti žalą pagal rangovų civilinės atsakomybės draudimo sutartį.

Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad atsakovėms generalinėms rangovėms nekyla sutartinė atsakomybė, nenagrinėjo ir klausimo, ar kartu su jomis pagal privalomojo rangos draudimo sutartį atsako ir jų draudikė „AAS BTA Baltic Insurance Company“. Kasaciniam teismui pripažinus, kad šioms atsakovėms kyla sutartinė atsakomybė, teismas turės pasisakyti ir dėl ieškinio atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“ tenkinimo. Atsakovės „AAS BTA Baltic Insurance Company“ suteikta rangovų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo apsauga taikoma tiek atsakovėms generalinėms rangovėms, tiek ir subrangovėms. Pažymėtina ir tai, kad kasacinio teismo 2016 m. gruodžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-547-969/2016 yra suformuluota rangovo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių aiškinimo taisyklė, pagal kurią į privalomojo rangovo civilinės atsakomybės draudimo apimtį patenka ir tokia žala, kuri padaryta tokiam statytojo turtui, kuris nėra statybos darbų rezultatas, bet kuri yra susijusi su atliekamais ir (ar) atliktais statinio statybos darbais (Taisyklių 15.10 punktas). Teismo vertinimu, Taisyklių 15.10 punkte nustatytas nedraudžiamasis įvykis neapima reikalavimo pateikimo atlyginti žalą užsakovo turtui, kuris nėra statybos darbų rezultatas, kilusią dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo. Šios bylos atveju žala yra padaryta būtent dėl statybos darbų vykdymo (naudojant traktorių ne kaip transporto, o kaip darbo priemonę), todėl draudimo apsauga šią žalą apima ir žala laikytina sutartinės atsakomybės padariniu.

24.7. Klaidingai netaikydamas [CK](#) 6.256, 6.692 straipsnių apeliacinės instancijos teismas taip pat nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, pagal kurią nustatant atliktų veiksmų neteisėtumą pirmiausia vertintina veiksmų atitiktis šalių sudarytų sutarčių sąlygoms, ir tik jeigu atlikti veiksmai nesiejami su konkrečiais sutartiniais įsipareigojimais, sprendina dėl deliktinės atsakomybės taikymo. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė priešingai – pirmiausia nustatė, kad yra pagrindų kilti deliktinei atsakomybei, ir iš esmės dėl to netaikė sutartinės civilinės atsakomybės. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015 kasacinis teismas pažymėjo, kad, sprendžiant dėl sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimo, svarbu pažymėti, jog pagal [CK](#) 6.189 straipsnio 1 dalį sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai, tai reiškia, kad, neatsižvelgiant į tai, kokias nuostatas pažeidė – įstatymo ar sutarties, šalių atsakomybė laikytina sutartine. Taigi, įstatymo nustatytų darbo saugos reikalavimų pažeidimas yra pagrindas sutartinei, o ne deliktinei atsakomybei atsirasti.

24.8. Sumažindamas priteistos žalos atlyginimo dydį apeliacinės instancijos teismas taip pat pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 182 straipsnio 2, 3 punktus, nes iš naujo nustatinėjo tuos prejudicinius faktus, kurie jau buvo nustatyti įsiteisėjusiu nuosprendžiu baudžiamojoje byloje. Skundžiamoje nutartyje teismas iš esmės nusprendė, kad darbų saugos pažeidimus padarė ne tik už šį nusikaltimą nuteistas trečiasis asmuo E. K., bet ir V. Z., kurio veiksmus jau išsamiai tyrė ir nagrinėjo baudžiamąją bylą nagrinėję teismai, tačiau nenustatė, kad jis būtų pažeidęs darbo saugos reikalavimus.

24.9. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė proceso teisės normas, nustatančias bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisykles ([CPK](#) 93 straipsnio 1, 4 dalys), kai ekspertizės, skirtos žalos dydžiui nustatyti, AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojų veiksmams įvertinti, įvykio priežastims nustatyti, išlaidų atlyginimą priteisė tik iš ieškovės. Ieškiny atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ iš esmės buvo patenkintas, todėl šių išlaidų atlyginimą teismas turėjo priteisti iš šios atsakovės proporcingai patenkinto ieškinio daliai, ir tik likusią dalį – iš ieškovės. Be to, byloje buvo teikiami du apeliaciniai skundai, kadangi atsakovių generalinių rangovių ir jų draudikės patirtos atstovavimo išlaidos apeliacinės instancijos teisme susijusios ir su atsiliepimų į UAB „Vilniaus keliai“ skundą surašymu, pusę šių išlaidų atlyginimo turi būti priteisiama iš UAB „Vilniaus keliai“, kurios apeliacinis skundas buvo atmestas, o ne iš ieškovės. Be to, teismai neįvertino, kad kai kurios išlaidos susidarė dėl nepateisinamų ir bylai nereikšmingų atsakovių procesinių veiksmų – išlaidos, patirtos E. Ivanauskienės surašytai išvadai apie civilinės sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimą, yra patirtos be jokio poreikio, nes ši išvada analizuoja tik teisinius klausimus, kurie priklauso teismo kompetencijai ir nereikalauja jokių specialiųjų žinių; išlaidos, patirtos BITA asociacijos nuomonei, taip pat yra skirtos išimtinai teisiniams klausimams nagrinėti ir buvo visiškai nereikšmingos bylai.

25. Atsakovė UAB „Vilniaus keliai“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą tenkinti iš dalies: pakeisti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 11 d. nutartį ir priimti naują nutartį – pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 11 d. sprendimo dalį, pagal kurią ieškiny atsakovėms AB „Eurovia Lietuva“, „Eurovia CS, a.s.“ ir „AAS BTA Baltic Insurance Company“ buvo atmestas, ir priteist

ieškovei iš atsakovės „AAS BTA Baltic Insurance Company“ (veikiančios per filialą Lietuvoje) 247 773,76 Eur išmokėtos draudimo išmokos; kitą kasacinio skundo dalį atmesti; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepiamas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:

- 25.1. Teismai draudimo išmokas turėjo priteisti ne iš atsakovės UAB „Vilniaus keliai“, o iš draudimo bendrovės pagal rangovo privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį. Nagrinėjamoje byloje nustatytas darbų saugos reikalavimų nesilaikymas turi būti kvalifikuojamas ne kaip deliktinis, o kaip sutartinės pareigos pažeidimas. Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad žala sukėlė atsakovės padarytas darbų saugos reikalavimų nesilaikymas, privalėjo taikyti [CK 6.692](#) straipsnį ir pripažinti, kad buvo atliktas sutartinės pareigos (užtikrinti darbų saugos reikalavimų laikymąsi) pažeidimas. Aplinkybė, kad šioje byloje turi būti taikomos sutartinės atsakomybės teisės normos, patvirtina ir pats faktas, jog žala buvo padaryta darbų pagal rangos sutartį vykdymo metu, dėl to ginčo byloje nėra. Pripažinus, kad šiuo atveju taikytina sutartinė civilinė atsakomybė, ieškovės reikalavimas turėjo būti nukreiptas į generalinių rangovų ir jų pasitelktų subrangovių atsakomybę privalomuoju rangovo civilinės atsakomybės draudimu apdraudusią draudimo bendrovę, kurios išduotam rangovo civilinės atsakomybės privalomajam draudimui taikomos Rangovo privalomojo draudimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos banko valdybos 2012 m. spalio 23 d. nutarimu Nr. 03-227 (toliau – Draudimo taisyklės). Šių taisyklių 2 punkte nustatyta, kad generalinio rangovo civilinės atsakomybės draudimas apima ir jo subrangovių civilinę atsakomybę. Draudėjas yra atsakingas už savo subrangovių pareigų vykdymą.
- 25.2. Šiuo atveju ieškovė nepagrįstai reikalavo priteisti iš atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ draudimo išmoką, nes turėtų būti taikoma ne solidarijoji, o subsidiarijoji atsakomybė. Teismai ir ieškovė šioje byloje turėjo pagal analogiją vadovautis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais, kad privalomojo transporto priemonės draudimo atveju solidarijoji atsakomybė yra negalima: nukentėjusio trečiojo asmens pareiga reikalavimą nukreipti į draudiką kaip vieną iš dviejų skolininkų lemia tai, kad draudikas pripažintinas pagrindiniu skolininku, o transporto priemonės valdytojas – papildomu, taigi Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – ir TPVCAPDĮ) tikslais ir reguliavimu įtvirtinama subsidiarijoji draudiko ir transporto priemonės valdytojo prievolė nukentėjusiajam ar jo teisės perėmusiam asmeniui. Toks TPVCAPDĮ tikslų ir nuostatų aiškinimas nesuženklina nukentėjusio asmens teisės į visiską nuostolių atlyginimą ([CK 6.251](#) straipsnio 1 dalis). Taigi kasacinis skundas ir ieškinyje turėtų būti tenkinami tik dėl draudimo išmokos priteisimo iš atsakovės „AAS BTA Baltic Insurance Company“, o reikalavimai kitoms atsakovėms atmestini.
- 25.3. Apeliacinės instancijos teismas nutartyje nekonstatavo priešingų aplinkybių, susijusių su nusikalstama veika, jos sukeltomis pasekmėmis ar pačiu baudžiamajon atsakomybėn traukiamu asmeniu, nei tos, kurios buvo nustatytos nagrinėjant baudžiamąją bylą, kurioje buvo sprendžiamas tik E. K. baudžiamosios atsakomybės klausimas, o jokių kitų asmenų (ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojo V. Ž.) veiksmai, jų veiksmams sukeltos pasekmės ir kitos panašios aplinkybės nebuvo nustatomos. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. gruodžio 12 d. nutartyje baudžiamojoje byloje nedviprasniškai nurodė, kad geležinkelio darbuotojų veiksmams nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas, kitaip tariant, baudžiamojoje byloje jų veiksmų teisėtumas nebuvo vertinamas, todėl apeliacinės instancijos teismui nebuvo jokių kliūčių įvertinti AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojų veiksmų įtaką žalos atsiradimui civilinės teisės kontekste.
- 25.4. Atsakovė UAB „Vilniaus keliai“ nesutinka su kasacinio skundo teiginiais, kad ekspertizių išlaidų atlyginimą teismai turėjo priteisti iš jos proporcingai patenkinto ieškinio daliai. Ieškovė, teikdama apeliacinį skundą, neskundė sprendimo tuo pagrindu, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklę ar kad dalis išlaidų tariamai negalėjo būti paskirstytos, todėl negali „persókti instancijos“ ir remtis šiomis aplinkybėmis kasaciniame skunde. Pirmosios instancijos teismas nepažeidė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių. Ekspertizių išlaidas patyrė atsakovės, kurioms reikalavimai buvo atmesti. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nenukrypo nuo bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių – atsakovės apeliacinis skundas buvo tenkintas iš dalies, todėl teismas pagrįstai nepriteisė iš jos bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
26. Atsakovės generalinės rangovės atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepiamas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 26.1. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad AB „Lietuvos geležinkeliai“ žala yra atsiradusi iš delikto, UAB „Vilniaus keliai“ padaryto imperatyvių teisės aktų ir bendrojo pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai pažeidimo, pagrįstai deliktinę ir sutartinę civilinę atsakomybę atribojo pagal tai, koks interesas jomis ginamas, ir pagrįstai konstatavo, kad šiuo atveju buvo pažeistas ne lūkesčio, o tikrumo interesas. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką sutarčiai galima taikyti deliktinę civilinę atsakomybę tais atvejais, kai atitinkamos žalos atsiradimas nėra siejamas su sutarties vykdymu, sutarties tikslų siekimu ir pan., o grindžiamas atitinkamų teisės aktų, bendro pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai pažeidimu, peržengiančiu sutartimi reguliuojamų teisių santykių ribas. Sutartis laikoma įvykdyta netinkamai, ją įvykdžius tik iš dalies, praleidus įvykdymo terminą, pažeidus kitas sutarties įvykdymo sąlygas, bendradarbiavimo pareigą ir pan. Iš esmės sutartine teise ginamas lūkesčių interesas. Tai reiškia, kad šalis tikisi atsidurti tokioje padėtyje, kurioje ji būtų, jei būtų tinkamai įvykdyta sutartis, todėl taikant sutartinę atsakomybę siekiama užtikrinti, kad nukentėjusioji šalis tokioje padėtyje ir atsidurtų. Sutartinė atsakomybė iš esmės yra sutarties įvykdymo ekvivalentas, kai nukentėjusiam asmeniui garantuojamas sutarties įvykdymas (lūkestis), tik kita forma. Deliktine teise ginamas tikrumo interesas, kuris reiškia, kad asmuo tikisi išlikti tokioje padėtyje, kokiaje yra (tikisi, kad padėtis neblogės), taigi deliktinės atsakomybės taikymo tikslas – grąžinti asmenį į tą padėtį, kurioje jis būtų likęs, jei nebūtų delikto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015). Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad šiuo atveju reikalaujama atlyginti žalą dėl traukimo sugadinimo ieškove kaip AB „Lietuvos geležinkeliai“ teisių perėmėja siekia ne rangos sutarties įvykdymo, bet grąžinti ją į tą padėtį, kurioje ji būtų likusi, jeigu nebūtų neteisėtų UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojo veiksmų.
- 26.2. Teisės doktrina (mokslų daktarės E. Ivanauskienės teisinė išvada) patvirtina, kad šiuo atveju taikytina deliktinė, o ne sutartinė atsakomybė, kadangi pažeistas tikrumo interesas, žala patirta ne sutartiniuose teisiniuose santykiuose. Jeigu žalą dėl neteisėtų veiksmų galėjo patirti, o šiuo konkrečiu atveju – ir patyrė bet kuris trečiasis asmuo, tokie veiksmai kvalifikuotini kaip deliktas ir gali būti deliktinės atsakomybės atsiradimo pagrindu. Žala padaryta ne sutarties objektui, bet su rangos sutarties vykdymu nesusijusiam užsakovo turtui – šilumvežiui. [CK 6.258](#) straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad neįvykdžiusi prievolės įmonė (verslininkas) atsako tik už tuos nuostolius, kuriuos ji numatė ar galėjo protingai numatyti sutarties sudarymo metu kaip tikėtiną prievolės neįvykdymo pasekmę. Šioje situacijoje generalinė rangovės rangos sutarties sudarymo metu negalėjo numatyti, kad dėl subrangovių darbų saugumo reikalavimų pažeidimo ir subrangovės darbuotojų padaryto nusikaltimo gali atsirasti nuostolių dėl žalos kitam užsakovės turtui, kuris dėl atsitiktinai susiklosčiusių faktinių aplinkybių atsidūrė statybos darbų vykdymo vietoje. Jeigu žala patiriama dėl nusikaltimo, tokie neteisėti veiksmai „peržengia“ sutarčių teisės ribas ir gali būti kvalifikuoti kaip deliktas, bet ne sutarties pažeidimas, ypač tada, jeigu atsiradusi žala nėra susijusi su neišsipildžiusiais sutartiniais lūkesčiais.
- 26.3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje nurodyta, kad galimi atvejai, kai dėl netinkamo rangos darbų rezultato padaroma žala trečiųjų asmenų turtui, sveikatai ar gyvybei ir iš rangos santykių kyla deliktinė atsakomybė. Tokiu atveju teismai turi nustatyti, ar egzistuoja deliktinės civilinės atsakomybės sąlygų visetas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-257/2014](#)). Šioje situacijoje dėl subrangovės darbuotojo nusikalstamų veiksmų įvykusios avarijos žala turtui patyrė tretieji asmenys ir užsakovė. Tie patys neteisėti veiksmai turėtų būti kvalifikuojami analogiškai visų nukentėjusiųjų atžvilgiu, t. y. tiek sutarties šalių, tiek ir nesusijusių asmenų. Įvykio metu nukentėjusio asmens ir užsakovo pagal rangos sutartį sutapimas yra tik atsitiktinis. Nukentėjusiu nuo įvykio galėjo būti bet kuris kitas asmuo, turintis teisę važiuoti geležinkelio keliu. AB „Lietuvos geležinkeliai“ šiuo atveju dėl eismo įvykio atsiradusiose santykiuose dalyvavo ne kaip užsakovė pagal rangos sutartį, o kaip bet kuris kitas nukentėjusysis (trečiasis asmuo), patyręs žalą.
- 26.4. Teismų praktikoje taip pat pažymima, kad žalos padarymo draudėjo turtui atveju draudikui perėjusi reikalavimo teisė įgyvendinama

pagal deliktinę civilinę atsakomybę reglamentuojančias [CK](#) šeštosios knygos III dalies XXII skyriaus normas.

- 26.5. Ieškovės nurodytas [CK](#) 6.692 straipsnis, kuriame nustatyta, kad rangovas, vykdydamas statybos bei su ja susijusius darbus, privalo laikytis įstatymų ir normatyvinių statybos dokumentų, nustatytų aplinkos apsaugos ir darbų saugumo reikalavimų, ar [CK](#) 6.200 straipsnio 1 dalis, [CK](#) 6.256 straipsnio 1 dalis, 6.38 ar 6.189 straipsnio 1 dalis nesuteikia pagrindo šiuo konkrečiu atveju taikyti sutartinę atsakomybę, kadangi šių pareigų pažeidimas neatsiliepė rangos sutarties dalykui – darbų kokybei, terminams ir pan. [CK](#) 6.692 straipsnio norma, nors ir įtvirtinta rangos sutartis reglamentuojančiose [CK](#) nuostatose, kalba būtent apie rangovo deliktinę atsakomybę tretiesiems asmenims. Net ir perkėlus pareigą laikytis normatyvinių statybos dokumentų, aplinkos apsaugos ir darbų saugumo reikalavimų į sutartį, ji netampa sutartinė. Imperatyviuosiuose teisės aktuose nustatytų saugumo ar aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimas ir žalos sukėlimas bet kuriuo atveju turėtų būti kvalifikuojamas kaip deliktas, o ne kaip sutarties pažeidimas.
- 26.6. Ieškovė klaidingai nurodo, kad net jeigu žalą dėl darbų saugos nesilaikymo patirtų tretieji asmenys ir ją pagal [CK](#) 6.265 straipsnį atlygintų užsakovas, šios žalos jis galėtų reikalauti iš statybos rangovo [CK](#) 6.692 straipsnio pagrindu, t. y. pagal sutartinės atsakomybės taisykles. Tai nurodyta ir [CK](#) 6.265 straipsnio 1 dalyje, kurioje reglamentuojama būtent deliktinė vykdančio nurodymus ir duodančio nurodymus asmenų atsakomybė. Užsakovui atlyginus žalą tretiesiems asmenims šio straipsnio pagrindu, jo regresinė teisė bus įgyvendinama pagal [CK](#) 6.280 straipsnį, kuris taip pat įtvirtintas [CK](#) deliktinės atsakomybės institute.
- 26.7. Pareigą užtikrinti saugą darbe generalinė rangovė buvo perleidusi subrangovei UAB „Skinest Baltija“, o ši – UAB „Vilniaus keliai“ (atitinkamų rangos sutarčių 4.8 punktai). Taigi už darbų saugą vykdant darbus buvo atsakinga atsakovė UAB „Vilniaus keliai“, todėl būtent jai taikytina deliktinė atsakomybė už padarytą žalą.
- 26.8. [CK](#) 6.650 straipsnio 3 dalis dėl generalinio rangovo atsakomybės negali būti taikoma, ji reguliuoja generalinio rangovo ir subrangovo sutartinės civilinės atsakomybės užsakovui pasiskirstymą dėl netinkamo prievolės įvykdymo, tačiau nereguliuoja dėl teisės aktų pažeidimo atsiradusios žalos atlyginimo ją patyrusiam asmeniui. [CK](#) 6.650 straipsnio 3 daliai taikyti subrangovo pažeidimas turi būti kvalifikuojamas kaip sutarties pažeidimas (netinkamas sutarties vykdymas ar jos nevykdymas), nes netiesioginė sutartinė atsakomybė taikytina ne už deliktą, bet už sutarties pažeidimą. Sutartinėmis prievolėmis, kylančiomis iš subrangos ar rangos sutarties, laikytinos prievolės, susijusios su atliekamais darbais pagal šias sutartis (atliekamų darbų kokybę, terminais ir pan.).
- 26.9. Baudžiamojoje byloje dėl darbų saugos reikalavimų pažeidimo buvo nuteistas subrangovės darbuotojas, nei generalinis rangovas, nei kuris nors iš jo darbuotojų nebuvo traukiami baudžiamajon atsakomybėn dėl šio pažeidimo, nors ieškovė prašo taikyti sutartinę atsakomybę generaliniam rangovui būtent šiuo pagrindu. Šia apimtimi teismo sprendimas baudžiamojoje byloje turi *res judicata* (teismo galutinai išspręstas klausimas) galią sprendžiant generalinio rangovo civilinės atsakomybės klausimą. Ši aplinkybė leidžia teigti, kad generalinio rangovo veiksmai neatitinka nei sutarties pažeidimo, nei delikto.
- 26.10. Teismai teisingai aiškino ir taikė [CK](#) 6.650 straipsnio 2 dalį. Įstatymų leidėjas padarė aiškų šios teisės normos atskyrimą nuo šio straipsnio 3 dalies, išskirdamas, kad generalinio rangovo atsakomybė už subrangovų nuostolius yra išimtinio pobūdžio, t. y. taikoma tik tada, kai subrangovai pasitelkiami pažeidžiant sutarties taisykles.
- 26.11. Nepagrįsti teiginiai, kad darbai įvykio metu buvo derinami ir vykdomi gavus nurodymus iš atsakovės AB „Eurovia Lietuva“, kad neva jos atstovai tiesiogiai dalyvavo vykdant darbų saugos reikalavimus. Už darbų saugą vykdant darbus buvo atsakinga ir ją vykdė UAB „Vilniaus keliai“. Generalinių rangovių civilinė atsakomybė negali būti taikoma [CK](#) 6.265 straipsnio 1 dalies pagrindu. Šioje situacijoje žala negalėjo atsirasti kaip generalinių rangovių veiksmų rezultatas. [CK](#) 6.644 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad rangovo ir užsakovo nesieja pavaldumo ar kitokie priklausymo santykiai, rangovas darbus atlieka savo rizika ir savarankiškai nustato užsakovo užduoties įvykdymo būdus ([CK](#) 6.645 straipsnio 3 dalis). Dėl šios priežasties rangovas kvalifikuotinas kaip nepriklausoma sutarties šalis.
- 26.12. Kadangi nėra pagrindo generalinėms rangovėms taikyti atsakomybę (nei deliktinę, nei sutartinę), nėra pagrindo spręsti ir draudikės atsakomybės klausimo pagal rangovo civilinės atsakomybės draudimo sutartį. Vis dėlto jeigu kasacinis teismas manytų priešingai, tokiu atveju sutiktina su kasacinio skundo argumentais, kad žalą turėtų atlyginti draudikė pagal rangovo civilinės atsakomybės draudimo sutartį, tačiau ne solidariai, kaip nurodo ieškovė, bet subsidiariai. Draudimo taisyklių 2 punkte nustatyta, kad rangovo civilinės atsakomybės privalomasis draudimas apima ir jo subrangovų civilinę atsakomybę. Taisyklių V dalyje „Nedraudžiamasis įvykis“ nėra nė vienos nuostatos, kad įvykis turėtų būti pripažintas nedraudžiamuoju, jeigu įvyksta dėl subrangovų pasitelktų subrangovų kaltės. Atsakovės draudikės teiginiai, kad atsakovė UAB „Vilniaus keliai“ neva vykdė savavališkos statybos darbus ir dėl to įvykis pripažintinas nedraudžiamuoju pagal Taisyklių 15.24 punktą, yra nepagrįsti – įvykis kilo būtent dėl to, kad buvo pažeistos teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios darbų tvarką geležinkelio ruože. Susiklostę draudimo teisiniai santykiai, jų apimtis turi būti aiškinami remiantis *contra proferentem* sutarčių aiškinimo taisykle, t. y. visos abejonės dėl draudimo apsaugos turi būti aiškinamos draudikės nenaudai. Rangovo privalomojo civilinės atsakomybės draudimo tikslais ir reguliavimu įtvirtinama subsidiarijoji draudiko ir rangovo prievolė nukentėjusiajam ar jo teisės perėmusiam asmeniui.
- 26.13. Ieškovė neteisingai aiškina sutartinės ir deliktinės atsakomybės santykį. Vien tik paties fakto, kad šalis sieja sutartiniai santykiai, neužtenka tam, kad būtų taikoma sutartinė atsakomybė. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2019 m. gruodžio 2 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-357-313/2019 nusprendė, kad deliktinė atsakomybė negali ginti lūkesčio intereso, kaip jis suprantamas pagal tam tikros sutarties įvykdymą. Iš tokių išaiškinimų išplaukia, kad lygiai taip pat sutartinė atsakomybė negali ginti tikrumo intereso. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 10 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-582-916/2015, kuria remiasi ieškovė, pateikti išaiškinimai negali būti taikomi, kadangi bylų *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) nesutampa.
- 26.14. Tai, kad baudžiamojoje byloje nuteistas buvo tik UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojas, nesudaro pagrindo konstatuoti, kad mišrios atsakomybės taikyti negalima. Baudžiamojoje byloje geležinkelio darbuotojų veiksmų teisėtumas nebuvo vertinamas, taigi nebuvo kliūčių jų veiksmų teisėtumą įvertinti civilinės teisės prasme. Apeliacinės instancijos teismas nekonstatavo priešingų aplinkybių, susijusių su nusikalstama veika, jos sukeltomis pasekmėmis ar pačiu baudžiamajon atsakomybėn traukiamu asmeniu nei tos, kurios buvo nustatytos nagrinėjant baudžiamąją bylą; pagrįstai nusprendė, kad byloje esantys įrodymai patvirtina, jog AB „Lietuvos geležinkeliai“ kelio meistras neįvykdė jam priskirtų pareigų, pasielgė aplaidžiai ir nerūpestingai, todėl kilusi žala yra ir jo neveikimo pasekmė.
- 26.15. Išlaidų už tris teisines ekspertizes, taip pat E. Ivanauskienės ir BITA asociacijos išvadas atlyginimas iš ieškovės buvo priteistas pirmosios instancijos teismo. Šio išlaidų paskirstymo ieškovė apeliaciniu skundu neskundė, todėl, remiantis [CPK](#) 347 straipsnio 2 dalimi, kasaciniame skunde neturi teisės šios sprendimo dalies ginčyti. Apeliacinės instancijos teismas nenukrypo nuo bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių skirstydamas apeliacinės instancijos teisme patirtas išlaidas. Ieškovės apeliacinis skundas buvo atmestas visiškai, o atsakovės – tenkintas iš dalies, todėl teismas pagrįstai visų išlaidų atlyginimą priteisė iš ieškovės.
27. Atsakovė „AAS BTA Baltic Insurance Company“, vykdanči veiklą per filialą Lietuvoje, atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 27.1. Atsakovėms generalinėms rangovėms nekyla sutartinė atsakomybė pagal rangos darbų sutartį, o UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojų veiksmai, sukėlę žalą, yra kvalifikuotini kaip deliktas (remiamasi į bylą pateikta dr. E. Ivanauskienės teisine išvada). Nors AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir atsakovės siejo rangos sutartiniai santykiai, tačiau žala šiuo atveju kilo ne iš netinkamo sutarties vykdymo, bet iš delikto. Aplinkybės, kad dėl žalos šiuo konkrečiu atveju kyla deliktinė atsakomybė, nekeičia ieškovės nurodytas [CK](#) 6.692 straipsnis. Be to, pagal rangos sutartį už darbų saugą buvo atsakinga UAB „Vilniaus keliai“, todėl būtent jai taikytina deliktinė atsakomybė už padarytą

žalą. Ieškovė pareiškė subrogacinį reikalavimą, kilusį iš turto draudimo sutarties, todėl, remiantis teismų praktika, reikalavimo teisę ji gali įgyvendinti tik pagal deliktinę, o ne sutartinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas, turi teisę reikalavimą reikšti tik deliktą padariusiam asmeniui. [CK 6.650 straipsnio 3 dalies](#) analizė neleidžia daryti išvados, kad generalinis rangovas visada atsako už visą ir bet kokią žalą, kurią padarė subrangovas, o tik už subrangovo sutartinių prievolių (pvz., netinkamos kokybės darbai, terminų pažeidimas ir pan.), bet ne bendrojo pobūdžio pareigų, kurių pažeidimas yra deliktinės atsakomybės atsiradimo pagrindas, neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą. Generalinis rangovas nebuvo traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, šia apimtimi teismo sprendimas baudžiamojoje byloje turi *res judicata* galią sprendžiant generalinio rangovo civilinės atsakomybės klausimą.

- 27.2. Ieškovei reiškiant subrogacijos teisės įgyvendinimu grįstą reikalavimą atsakovei „AAS „BTA Baltic Insurance Company“ kaip generalinių rangovių civilinės atsakomybės draudikei, visų pirma privalo egzistuoti generalinių rangovių civilinės atsakomybės sąlygos pagal rangos darbų sutartį, antra, pagal draudimo polisą ir jo sudedamąją dalį – Draudimo taisykles – privalo egzistuoti sąlygos, pagrindžiančios draudikės pareigos sumokėti draudimo išmoką atsiradimą, trečia, reiškiamas reikalavimas galėtų būti tenkinamas tik iš jo atėmus draudimo polise nurodytą besąlyginę išskaitą. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui pagrįstai manant, kad atsakovėms generalinėms rangovėms kyla sutartinė civilinė atsakomybė, privalu vadovautis rangovo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo pagrindu ir draudimo sutarties sudedamosios dalies – Draudimo taisyklių – nuostatomis. Taisyklių 2 punkte nustatyta, kad generalinio rangovo civilinės atsakomybės privalomasis draudimas apima ir jo subrangovių civilinę atsakomybę. Atsakovės generalinės rangovės neturėjo tiesioginių sutartinių subrangos santykių su UAB „Vilniaus keliai“. Rangos darbų sutarties bei jos neatskiriamos dalies – Konkrečiųjų sutarties sąlygų nuostatų – 18 straipsnyje „Draudimas“, nurodyta, kad rangovas (t. y. atsakovės generalinės rangovės), sudarydamas draudimo sutartį, turi numatyti, jog apdraustaisiais pagal draudimo sutartį taip pat bus laikomi visi „subrangovai, pasirašę subrangos sutartis su rangovu darbams atlikti“, t. y. šiuo konkrečiu atveju – tik UAB „Skinest Baltija“. Atitinkamai pagal UAB „Skinest Baltija“ rangos sutartį su UAB „Vilniaus keliai“ analogiška nuostata dėl privalomo civilinės atsakomybės draudimo nustatyta UAB „Vilniaus keliai“. Iš šių rangos sutarčių nuostatų darytina išvada, kad šalys susitarė, jog generalinių rangovių civilinės atsakomybės apdraustuoju taip pat yra UAB „Skinest Baltija“, tuo tarpu UAB „Vilniaus keliai“ privalejo savarankiškai drausti rangovo civilinės atsakomybės draudimu, pagal kurį būtų apdrausti ir UAB „Vilniaus keliai“ pasitelkti subrangovai. Taigi patys rangos santykių dalyviai, sudarydami rangos sutartis, buvo susitarę dėl kiekvieno iš rangos santykių dalyvių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo, o tai reiškia, kad pačios šalys nemane ir nelaikė, kad generalinio rangovo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo apsauga apima visų tarpusavyje rangos sutartinis susisaisčiusių rangos santykių dalyvių apsaugą. UAB „Vilniaus keliai“ neturėjo jokių sutartinių įsipareigojimų generalinėms rangovėms, todėl pagal jų ir atsakovės „AAS BTA Baltic Insurance Company“ sudarytą rangovo civilinės atsakomybės draudimo sutartį Draudimo taisyklių 2 punktą draudimo apsauga nėra taikoma ir nėra atlyginama žala, kilusi dėl trečiųjų asmenų (šiuo atveju UAB „Vilniaus keliai“) veiksmų. Todėl netgi kasaciniam teismui konstatavus generalinių rangovių sutartinės atsakomybės kilimą reikalavimas atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“ atmestinas.
- 27.3. Reikalavimas šiai atsakovei taip pat negalėtų būti tenkinamas ir dėl nedraudžiamųjų įvykių. Technologinėje kortelėje „Triukšmą mažinančios užvaros Nr. 32.3c įrengimo darbai“ nėra nurodyta, kad UAB „Vilniaus keliai“ vykdant triukšmą mažinančios užvaros įrengimo darbus ekskavatoriumi turi (gali) užvažiuoti ant traukinio bėgių. Draudimo taisyklių 15.24 punkte nurodyta, kad nedraudžiamasis įvykis yra reikalavimo atlyginti žalą (nuostolius) pateikimas, jei ji buvo padaryta vykdant savavališkos statybos darbus. UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojų veiksmai akivaizdžiai neatitiko projektinės dokumentacijos, vadinas, ji atliko savavališkus veiksmus pagal rangos sutartį, todėl padaryta žala nelaikytina draudžiamuoju įvykiu. Įvykis įvyko dėl ekskavatoriaus (motorinės transporto priemonės) eksploatavimo, dėl to taip pat laikytina, kad žala nelaikytina draudžiamuoju įvykiu pagal Draudimo taisyklių 15.16 punktą.
- 27.4. Teismas įvertino AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojo V. Ž. veiksmus (neveikimą) civilinės teisės, ne baudžiamosios atsakomybės taikymo, aspektu. Baudžiamojoje ir civilinėje teisėje asmens veiksmų neteisėtumas, kaltė vertinami pagal skirtingus kriterijus. Tai reiškia, kad baudžiamosios teisės požiūriu asmens veiksmai gali nesukelti baudžiamojoje teisėje nurodytų teisinių padarinių, tačiau gali sukelti civilinius teisinius padarinius, tai ir konstatavo teismas dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ darbuotojo, nepažeidęs [CPK 182](#) straipsnio 3 punkto.
28. Trečiasis asmuo UAB „Skinest Baltija“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 11 d. nutartį palikti nepakeistą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- Ieškovė netinkamai vertina teisinį reglamentavimą. Tiek šioje civilinėje byloje, tiek ir baudžiamojoje byloje nustatytos faktinės aplinkybės įtvirtino šiai bylai reikšmingą prejudicinį faktą, kad už įvykį ir jo metu sukeltą žalą yra atsakingas išimtinai atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ tuometinis darbuotojas. Jo veiksmai nėra susiję su rangos ir subrangos sutarčių vykdymu, dėl to teismai, nustatę byloje visas sąlygas taikyti atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ civilinę deliktinę atsakomybę [CK 6.264](#) straipsnio pagrindu, neturėjo spręsti dėl [CK 6.692](#) straipsnio, įtvirtinančio rangovo pareigą užtikrinti aplinkos apsaugos ir darbų saugumą, vykdant statybos bei su ja susijusius darbus, taikymo. [CK 6.692](#) straipsnis galėtų būti taikomas tik tada, jeigu byloje būtų nustatyta, kad įvykis ir jo metu sukurta žala neperžengia rangos sutarties ribų. Tačiau ieškovė to byloje neįrodė. Šiuo klausimu reikšminga ir į bylą pateikta teisės mokslų daktarės E. Ivanauskienės teisinė išvada, kurios teisiniai argumentai patvirtina, kad įvykis ir jo metu sukurta žala buvo nulemti ne netinkamo rangos ar subrangos sutarčių vykdymo ar pažeidimo, o civilinio delikto.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimo bendrosios rūpestingumo pareigos pažeidimo atveju

29. Sutartinė civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, atsirandanti dėl to, kad nevykdoma ar netinkamai vykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius ar netesybas, o kita privalo juos atlyginti ([CK 6.245 straipsnio 3 dalis](#)). Kasacinis teismas yra nurodęs, jog sutartinei civilinei atsakomybei būdinga tai, kad šalis dar iki civilinės teisės pažeidimo sieja civiliniai teisiniai santykiai. Civilinės teisės pažeidimas tokiais atvejais dažniausiai pasireiškia sutarties pažeidimu ([CK 6.256 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015).
30. Deliktinė civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, atsirandanti dėl žalos, nesusijusios su sutartiniais santykiais, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta, kad deliktinė atsakomybė atsiranda ir dėl žalos, susijusios su sutartiniais santykiais ([CK 6.245 straipsnio 4 dalis](#)).
31. Kasacinis teismas 2015 m. gegužės 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015 aiškiai nurodė, kad [CK 6.245 straipsnio 4](#) dalyje įtvirtintu *non cumul* principu draudžiama šalių sutartiniais santykiams taikyti deliktinę atsakomybę, tačiau įtvirtinama galimybė įstatymu nustatyti šios taisyklės išimtis. Plėtodamas šią taisyklę ir pabrėždamas jos svarbą, kasacinis teismas pažymėjo, kad Lietuvos teisėje laikomasi

vardinamojo *non cumul* principo – asmuo neturi pasirinkimo teisės, kokį ieškinį reikšti. Pavyzdžiui, jeigu šalis sieja sutartiniai santykiai, pažeistas teisės reikia ginti remiantis sutarčių teisės normomis; jeigu yra deliktas, turi būti reikšiamas ieškinyje dėl žalos atlyginimo, bet ne dėl nepagrįsto praturtėjimo ar turto gavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-151-313/2019, 39 punktas). Taigi kasacinio teismo praktikoje vienareikšmiškai įsitvirtinusi prancūziškosios tradicijos taisyklė *non-cumul des responsabilités contractuelle et délictuelle* (sutartinės ir deliktinės atsakomybės pagrindų sutapties draudimo), kuri suteikia prioritetą sutartinės atsakomybės taikymui. Dėl to, byloje sprendžiant sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimo klausimą, visų pirma svarstyti, ar yra pagrindas taikyti sutartinę atsakomybę, ir tik konstatavus, kad žala nesusijusi su sutartiniais santykiais, gali būti taikoma deliktinė atsakomybė.

32. Sutarties pažeidimas, lemiantis sutartinės atsakomybės atsiradimą, gali pasireikšti įvairiai. Įprastai pažeidimas įvyksta, kai pažeidžiamos sutarties vykdymo pareigos, t. y. tokio pobūdžio pareigos, kurios nustato, kas laikoma tinkamu sutarties įvykdymu. Jų turinys priklauso nuo sutarties esmės ir tikslo, sutarties rūšies ir šalių aptartų konkrečių sutarties sąlygų. Pagal [CK 6.189 straipsnio 1 dalį](#) sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai, tai reiškia, kad, neatsižvelgiant į tai, kokias nuostatas pažeidė – įstatymo ar sutarties, šalių atsakomybė laikytina sutartine. Šioje teisės normoje nustatytas sutarties privalomumo ir vykdytinumo principas, kuriuo vadovaudamasis kiekvienas asmuo privalo tinkamai ir laiku vykdyti savo sutartines prievoles ([CK 6.256 straipsnio 1 dalis](#)), priešingu atveju atsiranda sutartinė civilinė atsakomybė už netinkamą prievoles įvykdymą ([CK 6.256 straipsnio 2 dalis](#)). Taigi sutarties tinkamo vykdymo pareigos gali būti pažeistos tiek pažeidus konkrečias šalių susitarimo nuostatas, tiek dispozityvias ir imperatyvias įstatymo nuostatas, kuriomis įtvirtinamos tam tikrų sutarčių tinkamo vykdymo taisyklės.
33. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad sutartinė atsakomybė gina lūkesčių interesą. Jos kompensacinė funkcija pirmiausia pasižymi siekimu, kad nukentėjusio nuo sutarties pažeidimo asmens padėtis būtų kiek įmanoma artimesnė padėčiai, tarsi sutartis būtų buvusi tinkamai įvykdyta. Dėl to taikant sutartinę atsakomybę siekiama užtikrinti, kad nukentėjusi šalis tokioje padėtyje ir atsidurtų. Deliktų teise ginamas tikrumo interesas, kuris reiškia, kad asmuo tikisi išlikti tokioje padėtyje, kokioje yra (tikisi, kad padėtis neblogės). Deliktinės civilinės atsakomybės tikslas – grąžinti nukentėjusį asmenį į ankstesnę (iki delikto padarymo) padėtį (lot. *restitutio in integrum*), kompensuoti nukentėjusiajam jo teisių pažeidimu padarytą žalą ir taip atkurti padėtį, buvusią iki teisės pažeidimo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-357-313/2019](#) 91, 92 punktus). Vis dėlto lūkesčio ir tikrumo intereso atribojimas, priešingai nei nusprendė bylą nagrinėję teismai, nėra vienintelis ir pakankamas kriterijus atriboti deliktinę atsakomybę nuo sutartinės, nes šiuolaikinė sutarčių teisė gali ginti tiek lūkesčio, tiek tikrumo interesus, o deliktų teisė – ne tik tikrumo, bet ir lūkesčio (pavyzdžiui, grynai ekonominio pobūdžio žala).
34. Sutarčių teisėje ypatingą vaidmenį atlieka sąžiningumo principas. Viena iš svarbiausių šio principo išraiškos formų yra šalių tarpusavio bendradarbiavimo pareiga sutartinių santykių metu. [CK 6.200 straipsnio 1 dalyje](#) nurodyta, kad šalys privalo vykdyti sutartį tinkamai ir sąžiningai. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad, vykdydamos sutartį, šalys privalo bendradarbiauti ir kooperuotis. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad pareiga bendradarbiauti yra ir viena sąžiningumo principo išraiškų sutarčių teisėje. Sutarties šalių bendradarbiavimo procesas turi vykti sąžiningumo ir geros valios sąlygomis. Tai reiškia, kad sutarties šalies elgesys negali būti priešingas tiems lūkesčiams, kuriuos ji savo veiksmais, atliktais vykdančios sutarties sąlygas, suformavo kitai sutarties šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-29/2014](#)). Bendradarbiavimas – tai abiejų šalių aktyvūs ir koordinuoti tarpusavio veiksmai siekiant sutarties tikslo, t. y. abipusės gausimos naudos iš sutarties tinkamo įvykdymo. Tam tikrais atvejais bendradarbiavimas gali pasireikšti pasyviais veiksmais. Pasyvusis bendradarbiavimas nustato pareigą susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, kurie galėtų kliudyti kitai šaliai įvykdyti sutartį (Ed. Vogenauer, S. *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)* Second ed. Oxford University Press, 2015, p. 62). Netinkamas bendradarbiavimo pareigos įgyvendinimas, t. y. jos neįgyvendinimas, gali lemti, kad sutarties tikslas – jos tinkamas įvykdymas – nebus pasiektas. Todėl sutarties pažeidimu, kurio pagrindu gali kilti sutartinė atsakomybė, laikytinas ir netinkamas šalių tarpusavio bendradarbiavimo pareigos įgyvendinimas.
35. Vykdančią sutartį neužtenka vien vykdyti ją taip, kad būtų pasiektas pagrindinis sutarties tikslas – tinkamas jos įvykdymas. Ne mažiau svarbu elgtis taip, kad sutarties vykdymo metu nebūtų padaryta žalos kontrahentui. Todėl laikytina, kad iš sutarties kyla ne tik jos tinkamą įvykdymą apibrėžiančios pareigos, taip pat ne tik sutarties tinkamą įvykdymą užtikrinanti šalių tarpusavio bendradarbiavimo pareiga, bet taip pat bendroji rūpestingumo pareiga. [CK 6.246 straipsnio 1 dalyje](#) įtvirtinta, kad veiksmų neteisėtumas kaip civilinės atsakomybės (tiek sutartinės, tiek deliktinės) sąlyga gali būti suprantamas ne tik kaip sutartyje ar įstatymuose nustatytos prievoles nevykdymas ar netinkamas vykdymas, įstatymo reikalavimų nepaisymas, bet ir bendro pobūdžio pareigos elgtis rūpestingai pažeidimas. Įprastai bendroji rūpestingumo pareiga visų pirma siejama su generalinio delikto idėja, kuri yra įtvirtinta [CK 6.263 straipsnio 1 dalyje](#). Tačiau tiek kasacinio teismo praktikoje, tiek teisės doktrinoje pripažįstama, jog ši pareiga egzistuoja ir sutarčių teisėje bei gali būti civilinės atsakomybės pagrindu. Kaip yra nurodęs kasacinis teismas, prievolė laikoma įvykdyta netinkamai ją įvykdžius tik iš dalies, praleidus įvykdymo terminą, pažeidus kitas sutarties jos vykdymo sąlygas, bendradarbiavimo pareigą, imperatyvias teisės normas ar bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015). Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad civilinės atsakomybės rūšis – sutartinė atsakomybė – atsiranda už sutartinės prievoles neįvykdymą arba netinkamą įvykdymą ar pažeidimą bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-221-219/2015 ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika).
36. Atsižvelgiant į šios nutarties 31 punkte aptartą *non cumul* taisyklę ir kasacinio teismo praktiką, kad sutartinė atsakomybė gali kilti ir dėl bendrosios rūpestingumo pareigos pažeidimo, darytina išvada, kad tuo atveju, jeigu vykdančią sutartį pažeidžiama bendroji rūpestingumo pareiga, taikytinos sutartinės atsakomybės taisyklės. Taip išvengiama sutartinės ir deliktinės atsakomybės pagrindų konkurencijos, kai bendrosios rūpestingumo pareigos pažeidimas kyla iš sutarties vykdymo, tačiau pats savaimė galėtų būti savarankišku deliktu [CK 6.263 straipsnio 1 dalies](#) pagrindu. Teisėjų kolegija išaiškina, kad tuo atveju, jeigu bendroji rūpestingumo pareiga pažeidžiama vykdančią sutartį, t. y. siekiant jos tikslo (sutarties rezultato), tai šios pareigos pažeidimo prigimtis yra išimtinai sutartinio pobūdžio.
37. Pažymėtina, kad toks sutartinės ir deliktinės atsakomybės pagrindų atribojimas, prioritetą suteikiant sutartinės atsakomybės taikymui itin svarbus ir reikšmingas tampa tais atvejais, kai sutarčiai įvykdyti pasitelkiami tretieji asmenys ([CK 6.257 straipsnis](#)). Tokiu atveju deliktinės atsakomybės taikymas pasitelktam trečiajam asmeniui reikštų įstatymo ir sutarčių apibrėžto rizikos paskirstymo tarp sutartinių santykių dalyvių, tuo pačiu ir sutarties uždaro principo paneigimą.
38. Nagrinėjamos bylos atveju žala kilo AB „Lietuvos geležinkeliai“ (užsakovei pagal rangos sutartį priklausančiam lokomotyvui susidūrus su atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ priklausančiu ekskavatoriumi, kuris ant bėgių atsirado ne dėl ko kito, o atsakovei UAB „Vilniaus keliai“ subrangos sutarties pagrindu vykdančios užsakovės AB „Lietuvos geležinkeliai“ užsakytus rangos darbus – įrengiant triukšmą mažinančias užvaras. Byloje nustatyta, kad įvykio metu nebuvo numatyta eismo pertraukos, taigi ekskavatorius ant bėgių buvo pažeidžiant darbų saugos reikalavimus. Toks darbų saugos pažeidimas, dėl kurio atsirado žala, civilinės atsakomybės požiniu vertintinas kaip bendrosios rūpestingumo pareigos pažeidimas. Byloje keliamas klausimas, ar toks bendrosios rūpestingumo pareigos pažeidimas lemia sutartinės ar deliktinės civilinės atsakomybės taikymą, taip pat ar dėl tokio pažeidimo galima solidarioji kelių subjektų (generalinių rangovių ir tiesiogiai pažeidimą padariusios subrangovės UAB „Vilniaus keliai“) prievolė atlyginti žalą skirtingais pagrindais – atitinkamai sutarties pažeidimo ir delikto.
39. Remdamasi pirmiau šioje nutartyje išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nors šiuo atveju buvo pažeista bendroji rūpestingumo pareiga, ji pažeista vykdančios rangos sutartį – subrangovei atliekant konkrečius rangos sutarties dalyką sudarančius darbus. Dėl to konstatuotina, kad žala kyla iš neteisėtų veiksmų vykdančią sutartį, t. y. nesilaikant bendrosios rūpestingumo pareigos ir taip padarant užsakovei žalos. Šiuo atveju taikytina *non cumul* taisyklė ir sutartinės atsakomybės prioritetas prieš deliktinę. Tokioje situacijoje gintinas tikrumo

interesas pagal sutartį, nes žala padaryta vykdant rangos sutartyje numatytus darbus.

40. Apibendrinant išdėstytus argumentus, sutiktina su kasacinio skundo argumentais, kad teismai nepagrįstai nusprendė, jog sutartinė atsakomybė rangovui gali kilti pažeidus tik pagrindines pareigas pagal rangos sutartį – tinkamai atlikti rangos darbus, pvz., statybos darbus statomo objekto atžvilgiu, ir užtikrinti šio objekto kokybę bei jo negadinti; bylą nagrinėjusių teismų išvada, kad žala šiuo atveju kilo ne iš sutartinių santykių, o iš delikto – trečiajam asmeniui AB „Lietuvos geležinkeliai“ atsiradusi žala nėra susijusi su rangos sutarties netinkamu vykdymu, o atsirado tik todėl, kad atsakovė UAB „Vilniaus keliai“ pažeidė imperatyviasias teisės aktų nuostatas, taip pat bendrojo pobūdžio pareigą elgtis atidžiai bei rūpestingai, pripažintina nepagrįsta.

Dėl generalinio rangovo atsakomybės už subrangovo netinkamą prievolių vykdymą

41. Nagrinėjamos bylos atveju nukentėjusią užsakovę AB „Lietuvos geležinkeliai“ rangos sutartiniai santykiai siejo su atsakovėmis generalinėmis rangovėmis AB „Eurovia Lietuva“ ir „Eurovia CS, a. s.“, jos rangos sutarčiai įvykdyti pasitelkė subrangovę trečiąjį asmenį UAB „Skines Baltija“, o ši – dar vieną subrangovę – atsakovę UAB „Vilniaus keliai“. Būtentpastaroji atsakovė (jos darbuotojas) tiesiogiai atliko žalą lėmusius neteisėtus veiksmus, dėl to byloje aktualus generalinio rangovo atsakomybės už subrangovo netinkamą prievolių vykdymą klausimas.
42. Santykiams tarp užsakovo, rangovo ir subrangovo reguliuoti yra skirta tik viena, tačiau pakankamai išsami, [CK 6.650 straipsnyje](#) įtvirtinta taisyklių sistema. Šio straipsnio 2 ir 3 dalyse iš esmės įtvirtintos dvi taisyklės, kurios draudžia užsakovui ir subrangovui vienas kitam reikšti reikalavimus ir teisiskai atsakyti vienas kitam, t. y. reikia paisyti sutartinių santykių užsakovas–rangovas ir rangovas–subrangovas grandinės, kai jungiamoji grandis tarp užsakovo ir subrangovo yra (generalinis) rangovas.
43. [CK 6.650 straipsnyje](#) (kuris taikomas statybos rangos santykiams [CK 6.644 straipsnio](#) 2 dalies pagrindu) nustatyta, kad rangovas turi teisę pasitelkti savo prievolėms įvykdyti kitus asmenis (subrangovus), jeigu įstatymai ar rangos sutartis nenustato, kad užduotį privalo įvykdyti pats rangovas; jeigu užduočiai įvykdyti yra pasitelkti subrangovai, tai rangovas tampa generaliniu rangovu (1 dalis). Generalinis rangovas atsako užsakovui už subrangovų prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą, o subrangovams – už užsakovo prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą (3 dalis).
44. [CK 6.650 straipsnio](#) 4 dalyje įtvirtinta, kad, jeigu ko kita nenustato įstatymai ar sutartis, užsakovas ir subrangovas neturi teisės reikšti vienas kitam piniginių reikalavimų, susijusių su sutarčių, kiekvieno iš jų sudarytų su generaliniu rangovu, pažeidimu. Ši įprasta rangos sutartiniuose santykiuose tarpusavio atsiskaitymo prievolių schema reiškia, kad generalinis rangovas tuo pat metu yra kreditorius ir skolininkas, kaip su užsakovu, lygiai taip pat ir su subrangovu. Dėl šios priežasties jis atsako subrangovui už užsakovo veiksmus (praktikoje dažniausiai tai pavėluotų atsiskaitymų atvejai) ir kartu užsakovui – už subrangovo veiksmus, t. y. už netinkamą prievolių įvykdymą ar jų neįvykdymą. Teismų praktikoje, sprendžiant iš rangos santykių kylančius ginčus, suformuluota taisyklė, kad reikšti reikalavimus dėl rangos sutarties pažeidimo gali tik jos šalys, kiti asmenys – tik tuo atveju, jeigu reikalavimo teisę turintis asmuo jiems ją perleido (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-526/2012; 2015 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-681-378/2015; 2017 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-291-701/2017, 48 punktas ir kt.).
45. [CK 6.650 straipsnyje](#) įtvirtintos nuostatos dėl rangos sutarties šalių santykio tais atvejais, kai generalinis rangovas darbams atlikti pasitelkia subrangovus ir su jais sudaro atskiras rangos sutartis, atspindi sutarties uždarojo principą. Šis principas reiškia, kad sutartis sukuria teises ir pareigas ją sudariusiems asmenims ir, išskyrus įstatyme įtvirtintas išimtis, nesukuria teisių ir pareigų tretiesiems asmenims. Sutarties uždarojo principas lemia, kad tik sutarties šalys gali reikšti reikalavimus dėl jos netinkamo vykdymo; sutartinės civilinės atsakomybės tikslas ir teikiamos apsaugos ribos – sutartį sudariusių asmenų interesų, susijusių su tinkamu sutarties įvykdymu, apsauga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-357-313/2019](#), 80 punktas; 2020 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-197-469/2020, 32 punktas).
46. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sutarties šalys turi vykdyti prisiimtus įsipareigojimus tinkamai, vienos sutarties šalies pareigą vykdyti sutartinę prievolę atitinka kitos sutarties šalies reikalavimo teisė, kuri yra ginama įstatymu. Apsiimdamas atlikti tam tikrus darbus subrangovas, kuris yra verslininkas ir savo srities profesionalas, suteikia teisėtus lūkesčius generaliniam rangovui, kuris yra atsakingas užsakovui, kad jis darbus atliks profesionaliai, kokybiškai, panaudodamas reikiamas medžiagas ir technologijas, griežtai laikysis teisės aktų, reglamentuojančių tam tikrų darbų atlikimą, reikalavimų. Taigi, generalinis rangovas, sudaręs subrangos sutartį, tampa dviejų savarankiškų sutarčių subjektu, ir nuo to, kaip tinkamai subrangovas įvykdys sutartinius įsipareigojimus, priklauso ir generalinio rangovo įsipareigojimų tinkamas įvykdymas užsakovui, todėl generalinis rangovas turi poreikį gauti tinkamą darbų rezultatą. Subrangos santykiams taikomos tos pačios taisyklės kaip ir rangos santykiams, nes subrangovas iš esmės turi tas pačias pareigas kaip ir rangovas, tik skiriasi šių pareigų apimtis. Tai reiškia, kad subrangovui, sudariusiam sutartį su generaliniu rangovu, taikomi tie patys reikalavimai kaip ir generaliniam rangovui – darbus atlikti kokybiškai, laiku bei laikantis norminiuose dokumentuose nustatytų reikalavimų. Taigi, sudarydamas subrangos sutartis, rangovas tampa užsakovu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-257/2014](#); 2015 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-681-378/2015](#)).
47. Aptartos [CK 6.650 straipsnio](#) nuostatos, atspindinčios sutarties privalomumo ir sutarties uždarojo principus esant užsakovo–rangovo–subrangovo sutarčių grandinei, iš esmės reiškia sutarčių grandinės santykio nepertraukiamumą ir negalėjimą „šokinėti per grandis“ – šalys tarpusavio reikalavimus esant sutarčių grandinei gali reikšti tik tai šaliai (-ims), su kuria (-iomis) yra susisaisčiusios sutartimi. Nurodytos užsakovo–rangovo–subrangovo tarpusavio santykius ir jų riziką paskirstančios [CK 6.650 straipsnio](#) 3 ir 4 dalyse esančios taisyklės, kad užsakovas turi reikalavimo teisę tik į rangovą, bet ne subrangovą ar jo subrangovą, užtikrina teisėtus lūkesčius, teisinį tikrumą ir stabilumą.
48. Nagrinėjamos bylos aplinkybių kontekste teisėjų kolegija pažymi, kad pagal [CK 6.650 straipsnio](#) 3 dalį generalinis rangovas atsako už subrangovo sukeltą žalą dėl bendrosios rūpestingumo pareigos pažeidimo, kai šis pažeidimas patenka į sutarties vykdymo sferą. Tai reiškia, kad užsakovės (jos teisės subrogacijos tvarka perėmusios ieškovės) reikalavimas dėl subrangovės UAB „Vilniaus keliai“ sukeltos žalos vykdant rangos darbus atlyginimo, remiantis [CK 6.650 straipsnio](#) 3 dalimi, turi būti nukreiptas atsakovėms generalinėms rangovėms, bet ne subrangovei. Konstatuotina, kad šiuo atveju, kai žala turtui padaryta pažeidus iš rangos sutarties kylančią bendrąją rūpestingumo pareigą, tokio žalos atlyginimo klausimas sprendžiamas taikant sutartinę civilinę atsakomybę, priešingai nei sprendė bylą nagrinėję teismai, ginčo santykiams taikytina [CK 6.650 straipsnio](#) 3 dalis, tačiau negalima nukreipti reikalavimo generalinio delikto pagrindu tiesiogiai žalą padariusiam subrangovui, taigi, šiuo atveju negalima solidarioji generalinių rangovių ir subrangovės civilinė atsakomybė, nes nėra solidariosios atsakomybės taikymo sąlygų.

Dėl užsakovės sutartinės bendradarbiavimo pareigos pažeidimo

49. Apeliacinės instancijos teismas, be kita ko, konstatavo, kad žalą sukėlęs įvykis atsirado dėl mišrios kaltės, nes prie žalos atsiradimo prisidėjo ir AB „Lietuvos geležinkeliai“, t. y. jų darbuotojo V. Ž. veiksmai. Tokią apeliacinės instancijos teismo išvadą lėmė nustatytos aplinkybės, kad už traukinių eismo nutraukimą ir atnaujinimą buvo atsakingas V. Ž., o už tai, kad darbai būtų atliekami laiku ir kokybiškai, už eismo saugą,

darbų saugą, eismo saugumą darbo vietoje – E. K. Apeliacinės instancijos teismas vertino, kad geležinkelio ruožo meistro (V. Ž.) funkcija nagrinėjamu atveju turėjo labai didelę reikšmę darbų saugumo užtikrinimui ir šio asmens atliekami veiksmai yra ypač svarbūs visam geležinkelio eismui ir saugumui darbų atlikimo vietoje; jam ėmusis papildomų atsargumo priemonių ir telegramoje nurodytu telefono numeriu papildomai pasiteiravus darbų vadovo E. K., ar darbai bus vykdomi, kilusių padarinių buvo galima išvengti.

50. Nors šiuo atveju mišri kaltė (abipusis bendrosios rūpestingumo pareigos nesilaikymas) buvo konstatuota deliktinės atsakomybės taikymo kontekste, tačiau, teisėjų kolegijos vertinimu, šis klausimas nagrinėjamoje byloje aktualus būtent sprendžiant dėl sutartinės atsakomybės taikymo, nes apeliacinės instancijos teismas vertino rangos sutartinių santykių dalyvių elgesį bendradarbiavimo pareigos vykdymo aspektu. Bendradarbiavimo pareiga kyla išimtinai iš sutartinių teisinių santykių, delikto atveju tokia pareiga neegzistuoja. Nagrinėjamos bylos atveju žalos atsiradimą iš esmės lėmė tai, kad užsakovės AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir darbus vykdžiusios subrangovės UAB „Vilniaus keliai“ darbuotojai tarpusavyje nebendradarbiavo pakankamai, nes įvykio dieną nebuvo susisiekti ir dar kartą susitarta dėl planuojamų darbų, nors tokia praktika buvo susiklosčiusi. Taigi atsiradusi žala yra tiek netinkamo užsakovo ir subrangovo bendradarbiavimo, tiek bendrosios rūpestingumo pareigos nesilaikymo pasekmė.
51. Šiame kontekste taip pat atmetini kasacinio skundo argumentai dėl [CPK 182 straipsnio](#) 2, 3 punktų pažeidimo, nes apeliacinės instancijos teismas, vertindamas V. Ž. veiksmus ir jų ryšį su kilusiu įvykiu, nenustatinėjo iš naujo įsiteisėjusių nuosprendžių baudžiamojoje byloje nustatytų prejudicinių faktų. Kasacinis teismas, aiškindamas [CPK 182 straipsnio](#) 1 dalies 3 punkto nuostatą, ne kartą konstatavo, kad teismo nuosprendžiu nustatyti faktai turi ribotą prejudicinę galią civilinėje byloje; pagal [CPK 182 straipsnio](#) 3 punktą teismas, nagrinėdamas civilinę bylą, neprivalo iš naujo nustatyti teismo nuosprendžiu konstatuotų nusikalstamų veiksmų bei jų civilinių teisinių pasekmių, taip pat to, ar juos padarė asmuo, dėl kurio priimtas teismo nuosprendis; kiti teismo nuosprendžiu nustatyti faktai prejudicinės galios civilinėje byloje neturi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-554/2008; 2010 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2010; 2017 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-459-684/2017, 28 punktas). Apeliacinės instancijos teismas nekonstatavo priešingų aplinkybių, susijusių su nusikalstama veika, jos sukeltomis pasekmėmis ar pačiu baudžiamajon atsakomybėn traukiamu asmeniu nei tos, kurios buvo nustatytos nagrinėjant baudžiamąją bylą.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

52. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai, netinkamai taikydami ir aiškindami materialiosios teisės normas, reglamentuojančias sutartinės ir deliktinės civilinės atsakomybės pagrindus, padarė nepagrįstas išvadas dėl atsakovės UAB „Vilniaus keliai“ deliktinės civilinės atsakomybės ir nenustatė visų šiai bylai reikšmingų aplinkybių – netyrė atsakovių generalinių rangovių sutartinės civilinės atsakomybės sąlygų buvimą, visiškai netyrė ieškovės reikalavimo atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“, kuri yra apdraudusi atsakovių generalinių rangovių civilinę atsakomybę, pagrįstumo, taigi neatkleidė bylos esmės.
53. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad nors ieškovė kasaciniu skundu skundė tik pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų dalį, kuria atmetas jos reikalavimas atsakovėms AB „Eurovia Lietuva“, „Eurovia CS, a.s.“ ir „AAS BTA Baltic Insurance Company“, tačiau kartu ieškovė prašė žalos atlyginimą priteisti *solidariai* iš nurodytų atsakovių ir atsakovės UAB „Vilniaus keliai“. Kasaciniam teismui konstatavus, kad šiuo atveju kasacinio skundo argumentai dėl sutartinės rangovių atsakomybės yra pagrįsti, tačiau solidarioji generalinių rangovių ir subrangovės UAB „Vilniaus keliai“ civilinė atsakomybė negalima, teisėjų kolegijanusprenžia, kad yra pagrindas teismų procesinius sprendimus panaikinti visa apimtimi ir bylą grąžinti iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui ([CPK 360](#) straipsnis).
54. Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į šioje nutartyje pateiktus išaiškinimus, iš naujo nagrinėdamas bylą, turėtų vertinti atsakovių generalinių rangovių sutartinės civilinės atsakomybės sąlygas, nustatyti aplinkybes, susijusias su atsakovės „AAS BTA Baltic Insurance Company“ pareiga atlyginti žalą pagal rangovių civilinės atsakomybės draudimo sutartį – generalinių rangovių civilinės atsakomybės draudimo sutarties suteikiamos draudimo apsaugos apimtį, įvykio pripažinimą (ne)draudžiamuoju.
55. Šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos turės būti iš naujo paskirstomos galutinį sprendimą byloje priimsiančio teismo, todėl šioje proceso stadijoje teisėjų kolegija nepasisako dėl argumentų, susijusių su jų paskirstymu naikinamais teismų procesiniais sprendimais.
56. Kasacinis teismas patyrė 13,59 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 12 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Perdavus bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, šių išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK 93, 96](#) straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360, 362 straipsniais,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 11 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 11 d. sprendimą panaikinti ir perduoti civilinę bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus miesto apylinkės teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos

Danguolė Bublienė

Alė Bukaviniene

Dalia Vasariene